

ISSN 2616-678X

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің

ХАБАРШЫСЫ

ВЕСТНИК

Евразийского национального
университета имени Л.Н. Гумилева

BULLETIN

of the L.N. Gumilyov
Eurasian National University

ФИЛОЛОГИЯ сериясы

Серия **ФИЛОЛОГИЯ**

PHILOLOGY Series

№1 (122) / 2018

1995 жылдан бастап шығады

Издается с 1995 года

Founded in 1995

Жылына 4 рет шығады

Выходит 4 раза в год

Published 4 times a year

Астана, 2018

Astana, 2018

Бас редакторы **Дихан Қамзабекұлы**
филология ғылымдарының докторы, проф. (Қазақстан)

Бас редактордың орынбасары **Шолпан Жарқынбекова**
филология ғылымдарының докторы, проф. (Қазақстан)

Редакция алқасы

Аскер оғлы Рамиз	ф.ғ.д., проф. (Әзербайжан)
Ақматалиев Абдылдажан	ф.ғ.д., проф. (Қырғызстан)
Бахтикиреева Улданай	ф.ғ.д., проф. (Ресей)
Беженару Людмила	ф.ғ.д. проф. (Румыния)
Бейсенбаева Жанаргүл	ф.ғ.к., қауымд. проф. (Қазақстан)
Біжкенова Айгүл	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Жақыпов Жантас	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Журавлева Евгения	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Жаң Динжиң	PhD, проф. (Қытай)
Ескеева Мағрипа	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Ержласун Гүлжанат	PhD, ассос. проф. (Түркия)
Қасқабасов Сейіт	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Негимов Серік	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Нұрғали Қадиша	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Нуриева Фануза	ф.ғ.д., проф. (РФ, Татарстан)
Райхл Карл	ф.ғ.д., проф. (Германия)
Рахманов Носимхан	ф.ғ.д., проф. (Өзбекстан)
Риверс Уильям Патрик	PhD, проф. (АҚШ)
Сәтенова Серікгүл	ф.ғ.д. проф. (Қазақстан)
Султанов Казбек	ф.ғ.д., проф. (Ресей)
Тәжібаева Сәуле	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Хисамитдинова Фирдаус	ф.ғ.д., проф. (РФ, Башқұртстан)
Чернявская Валерия	ф.ғ.д., проф. (Ресей)
Шәріп Амантай	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Шәріпова Гүлбану	ф.ғ.к., қауымд. проф. (Қазақстан)
Экиджи Метин	PhD, проф. (Түркия)
Янковский Генрих	PhD, проф. (Польша)

Редакцияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Астана қ., Сатпаев к-сі, 2, 408 б.
Тел.: (7172) 709-500 (ішкі 31413)
E-mail: vest_phil@enu.kz

Жауапты редактор, компьютерде беттеген І.Р. Құрманғалиев

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің хабаршысы. ФИЛОЛОГИЯ сериясы

Меншіктенуші: ҚР БжҒМ «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті» ШЖҚ РМК

ҚР Ақпарат және коммуникациялар министрлігінде 27.03.2018 ж. №16996-Ж тіркеу куәлігімен тіркелген.

Мерзімділігі: жылына 4 рет.

Тиражы: 40 дана

Типографияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Астана қ., Қажымұқан к-сі, 12/1, тел.: (7172)709-500 (ішкі 31413)

© Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

Главный редактор **Дихан Камзабекулы**
доктор филологических наук, проф. (Казахстан)

Зам. главного редактора **Шолпан Жаркынбекова**
доктор филологических наук, проф. (Казахстан)

Редакционная коллегия

Аскероглы Рамиз	д.ф.н., проф. (Эзербайжан)
Акматалиев Абдылдажан	д.ф.н., проф. (Киргизстан)
Бахтикиреева Улданай	д.ф.н., проф. (Россия)
Беженару Людмила	д.ф.н., проф. (Румыния)
Бейсенбаева Жанаргуль	к.ф.н., ассос. проф. (Казахстан)
Бижкенова Айгуль	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Жакыпов Жантас	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Жан Динжин	PhD, проф. (Китай)
Журавлева Евгения	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Ескеева Магрипа	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Ержласун Гульжанат	PhD, ассос. проф. (Турция)
Каскабасов Сейит	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Негимов Серик	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Нургали Кадиша	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Нуриева Фануза	д.ф.н., проф. (РФ, Татарстан)
Райхл Карл	д.ф.н., проф. (Германия)
Рахманов Насимхон	д.ф.н., проф. (Узбекистан)
Риверс Уильям Патрик	PhD, проф. (США)
Сатенова Серикгуль	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Султанов Казбек	д.ф.н., проф. (Россия)
Тажибаева Сауле	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Хисамитдинова Фирдаус	д.ф.н., проф. (РФ, Башкортостан)
Чернявская Валерия	д.ф.н., проф. (Россия)
Шарип Амантай	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Шарипова Гульбану	к.ф.н., ассос. проф. (Казахстан)
Экиджи Метин	PhD, проф. (Турция)
Янковский Хенрих	PhD, проф. (Польша)

Адрес редакции: 010008, Казахстан, г. Астана, ул. Сатпаева, 2, каб. 408
Тел.: (7172) 709-500 (вн. 31413)
E-mail: vest_phil@enu.kz

Ответственный редактор, компьютерная верстка И.Р. Курмангалиев

Вестник Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева. Серия ФИЛОЛОГИЯ
Собственник: РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
Зарегистрирован Министерством информации и коммуникаций РК под номером №16996-Ж от 27.03.2018г.
Периодичность: 4 раза в год
Тираж: 40 экземпляров
Адрес типографии: 010008, Казахстан, г. Астана, ул. Кажимукана, 12/1, тел.: (7172)709-500 (вн.31413)

Editor-in-Chief **Dihan Kamzabekuly**
Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)

Deputy Editor-in-Chief **Zharkynbekova Sholpan**
Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)

Editorial board

Asker ogly Ramiz	Doctor of philology, Prof. (Azerbaijan)
Akmataliyev Abdildajan	Doctor of philology, Prof. (Kyrgyzstan)
Bakhtikireeva Uldanai	Doctor of philology, Prof (Russia)
Beisenbayeva Zhanargul	Can. of philology, assos. Prof (Kazakhstan)
Bezhenaru Lyudmila	Doctor of philology, Prof (Romania)
Bizhkenova Aigul	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Chernyavskaya Valeriya	Doctor of philology, Prof. (Russia)
Erzhiasun Güljanat	PhD, assos. Prof (Turkey)
Yeskeyeva Magripa	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Henryk Jankowski	PhD, Prof. (Poland)
Kaskabassov Seit	Doctor of philology, Prof (Kazakhstan)
Khisamitdinova Firdaus	Doctor of philology, Prof. (RF, Bashkortostan)
Metin Ekiji	PhD, Prof. (Turkey)
Negimov Serik	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Nurgali Kadisha	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Nurieva Fanuza	Doctor of philology, Prof. (RF, Tatarstan)
Reichl Karl	Doctor of philology, Prof. (Germany)
Rakhmanov Nasimhon	Doctor of philology, Prof. (Uzbekistan)
Rivers William Patrick	PhD, Prof. (USA)
Satenova Serikkul	Doctor of philology, Prof (Kazakhstan)
Sultanov Kazbek	Doctor of philology, Prof. (Russia)
Sharip Amantaj	Doctor of philology, Prof (Kazakhstan)
Sharipova Gulbanu	Can. of philology, assos. Prof. (Kazakhstan)
Tazhybayeva Saule	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Zhakypov Zhantas	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Zhang Dingjing	PhD, Prof. (China)
Zhuravleva Yevgeniya	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)

Editorial address: 2, Satpayev str., of.408, Astana, Kazakhstan, 010008
Tel.: (7172) 709-500 (ext. 31413)
E-mail: vest_phil@enu.kz

Executive editor, computer layout: I.R. Kurmangalyev

Bulletin of the L.N.Gumilyov Eurasian National University PHILOLOGY Series

Owner: Republican State Enterprise in the capacity of economic conduct «L.N.Gumilyov Eurasian National University» Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan
Registered by Ministry of information and communication of Republic of Kazakhstan. Registration certificate No 16996-Ж from 27.03.2018

Periodicity: 4 times a year Circulation: 40 copies

Address of printing house: 12/1 Kazhimukan str., Astana, Kazakhstan 010008; tel.: (7172) 709-500 (ext.31413)

© L.N.Gumilyov Eurasian National University

Мазмұны

<i>Абдыханова Б.А., Нергиз Бирай</i> Интертекстуалдылық теориясы мен прецедентті құбылыс арасындағы байланыс	8
<i>Аймолдина Ә.А.</i> Искерлік дискурс зерттеудің әлеуметтік және когнитивтік аспектіліктерінің қатынастары	14
<i>Алефиренко Н.Ф., Нұртазина М.Б.</i> Тіл ғылымындағы қазіргі заманғы үрдістер: ғылыми зерттеулердің векторлары	20
<i>Гауриева Г.М., Кадырова Е.Б.</i> Лексикалық құзыреттілікті қалыптастыруда ағылшын тілі сабағында ой-талқыларды қолдану	32
<i>Жапанова М.Е.</i> Әбдіжәміл Нұрпейісовтың «Қан мен тер» романындағы иіс-жады ұстанымдарының көркемдік ерекшелігі	37
<i>Жұмсақбаев А.Т.</i> Джон Толкиеннің «Сақиналардың патшасы» трилогиясының жанрлық құбылысы	46
<i>Жұматаев Е.</i> Әдеби тіл мен әлеуметтік желі: тіл бәсекелестігі мен әдеби тілдің қазіргі сипаты	50
<i>Зилинька М.Н.</i> Шыңғыс Айтматовтың шығармаларындағы фразеологизмдерді аударудың ерекшеліктері	58
<i>Қадысқызы А., Хасенова Р.Т., Құлахметова Ж.Т.</i> Қазақстандағы оралмандар және олардың әлеуметтік-мәдени бейімделуі	64
<i>Қасымова Ә.Ә.</i> Қазақ және түрік тілдеріндегі қоштасу этикетіне қатысты қалып сөздердің лингво-мәдени сипаты	71
<i>Латанова Р.У., Заркешева А.Е., Хамитова А.Ф.</i> Қазақстандық жоғары оқу орындары студенттеріне ағылшын тілін үйретуде Action Research әдісін енгізу жолы	76
<i>Мейрамбекова Л.К., Сейтова Ш.Б., Есенғалиева А.М.</i> Бір буынды түбір етістіктің «қыпшақтық» корпусындағы вокализм жүйесінде салыстырмалы сипаттамасы ..	81
<i>Матбек Н.Қ., Садықова Р.К.</i> Ноғай әдеби тілінің қалыптасуы	88
<i>Мырзағалиева Т.Е., Шәріпова Г.А.</i> Құран поэтологиясындағы орыс универсумы ..	95
<i>Нұртазина М.Б., Амрина З.Ж.</i> Білім берудегі «Polycultural World» жүйесін қамтамасыз етуге арналған кәсіби лингвистика	105
<i>Оразбаева Э.С.</i> Онкологиялық терминдерді талдау және аудару	112
<i>Өтелбай Г. Т.</i> «Кемпіркосақ» баламасының туыс және шет тілдердегі ұқсастығы мен ерекшелігі	119
<i>Садықова А. Т., Қабдырашева Б. Н.</i> І. Есенберлин шығармаларындағы тарихи тұлғалар бейнесі	125
<i>Сейтова Ш.Б.</i> Кейбір этноатаулардың ақпараттық уәжі (Шығыс Қазақстан аймағы материалдары негізінде)	132
<i>Сәдуақасұлы Ж., Махамбетова А.</i> Қазақ тіл білімінде лепті сөйлемдердің зерттелу жайы	138
<i>Симбаева С.О., Қайыпбаева М. М.</i> Тілді аудармасыз оқыту және тілдің фонетикалық интерпритациясы	143
<i>Шәріпова Г.А.</i> Исламдық мәдени универсиумы	147
<i>Шәріп А.Ж.</i> Хүсейін Жавид және XX ғасыр басындағы қазақ поэзиясы: рухани ізденістер мен көркемдік ерекшеліктер	151
<i>Шоқабаетова С.С.</i> Сөзжасамның фонетикамен байланысы туралы	162

Содержание

<i>Абдыханова Б.А., Нергиз Бирай</i> Взаимосвязь прецедентных текстов и интертекстуальности	8
<i>Аймолдина А.А.</i> Взаимосвязь социальных и когнитивных аспектов изучения делового дискурса	14
<i>Алефиренко Н.Ф., Нуртазина М.Б.</i> Современные тенденции в науке о языке: векторы научного поиска	20
<i>Гауриева Г.М., Кадырова Е.Б.</i> Использование мозгового штурма для формирования лексической компетентности на уроках английского языка	32
<i>Жапанова М.Е.</i> Художественные особенности памяти запаха в романе Абдижамиля Нурпеисова «Кровь и пот»	37
<i>Жумсакбаев А.Т.</i> Жанровая феноменальность трилогии Джона Толкиена «Властелин колец»	46
<i>Жуматаев Е.</i> Литературный язык и социальные сети: конкурентоспособность и современность казахского языка	50
<i>Зилинька М.Н.</i> Особенности перевода фразеологизмов в произведениях Чингиза Айтматова	58
<i>Кадыскызы А., Хасенова Р.Т., Кулахметова Ж.Т.</i> Оралманы в Казахстане и их социально-культурная адаптация	64
<i>Касымова А.А.</i> Лингво-культурологический анализ лингвистических единиц, связанных с этикой прощания казахского и турецкого языков	71
<i>Латанова Р.У., Заркешева А., Хамитова А.Г.</i> Пути внедрения Action Research в обучении английскому языку студентов высших учебных заведений в Казахстане.....	76
<i>Мейрамбекова Л.К., Сейтова Ш.Б., Есенгалиева А.М.</i> Сравнительно-сопоставительная характеристика односложных глаголов в системе вокализма языков кипчакской группы	81
<i>Матбек Н.К., Садыкова Р.К.</i> Формирование ногайского литературного языка.....	88
<i>Мурзагалиева Т.Е., Шарипова Г.А.</i> Русский универсум коранической поэтологии.....	95
<i>Нуртазина М.Б., Амрина З.Ж.</i> Polycultural World: Компетентный подход в профессиональной лингвистике для образования	105
<i>Оразбаева Э.С.</i> Анализ и перевод онкологических терминов	112
<i>Отелбай Г. Т.</i> Аналогия и особенность эквивалента «Кемпірқосак» у родственных и иностранных языков	119
<i>Садыкова А.Т., Кабдырашева Б.Н.</i> Образ исторических личностей в творчестве И.Есенберлина	125
<i>Сейтова Ш.Б.</i> Информационное содержание некоторых этнонаименований	132
<i>Садуакасулы Ж., Махамбетова А.</i> Обстоятельства исследования восклицательных предложений казахского языка	138
<i>Симбаева С., Кайытбаева М.М.</i> Обучение языка без перевода и фонетическая интерпретация языка	143
<i>Шарипова Г.А.</i> Исламский универсум культуры	147
<i>Шарип А.Ж.</i> Гусейн Джавид и казахская поэзия начала XX века: духовные искания и художественные особенности	151
<i>Шокабаева С.С.</i> О связи словообразования с фонетикой	162

Contents

<i>Abdyhanova B.A., Nergiz Biraj</i> Interrelation of precedent texts and intertextuality	8
<i>Aimoldina A.A.</i> Interconnection of Social and Cognitive Aspects in Business Discourse Studying	14
<i>Alefrenko N.F., Nurtazina M.B.</i> Modern trends in the science of language: vectors of scientific research	20
<i>Gauriyeva G.M., Kadyrova Ye.B.</i> Use of brainstorming for the formation of lexical competence in English class	32
<i>Japanova M.E.</i> Artistic features of the memory of the smell in the novel «Blood and Sweat» by Abdizhamil Nurpeisov	37
<i>Zhumsakbayev A.T.</i> Genre's phenomenon of John Tolkien's trilogy «The Lord of the Rings»	46
<i>Zhumataev E.</i> Analysis of the translation into the Kazakh language interjections in the piece	50
<i>Zilinka M.N.</i> The peculiarities of phraseological units translation in book's of Chingiz Aitmatov	58
<i>Kadyskyzy A., Khasenovna R. T., Kulakhmetova Zh.T.</i> Oralman in Kazakhstan and their Socio-Cultural Adaptation	64
<i>Kasymova A.A.</i> Linguistic and Cultural Analysis of Linguistic Units Associated with Ethics of Farewell to Kazakh and Turkish Languages	71
<i>Latanova R.U., Zarkesheva A.E., Khamitova A.G.</i> The ways of planning action research in teaching english for students in higher schools of Kazakhstan	76
<i>Meirambekova L.K., Seiitova Sh. B., Esengaliyeva A.M.</i> Comparative characteristic of monosyllabic verbs in the vocalism system of the languages of the Kipchak group	81
<i>Matbek N.K., Sadykova R.K.</i> Formation of Nogai literary language	88
<i>Murzagaliyeva T.E. , Sharipova G.A.</i> Russian Universum of Quranic Poetology.....	95
<i>Nurtazina M.B., Amrina Z.Zh.</i> Polycultural World: a competent approach in professional Linguistic for education	105
<i>Orazbayeva E.S.</i> Analysis and translation of cancer terms	112
<i>Otelbay G. T.</i> The analogy and peculiarity of the «Кемпірқосақ» alternative in relatives and foreign languages	119
<i>Sadykova A.T., Kabdyrasheva B.N.</i> The image of historical personalities in the creative work of I.Esenberlin	125
<i>Seiitova Sh. B.</i> Informational motives of some ethnonyms	132
<i>Saduakasuly Zh., Makhambetova A.</i> The study of exclamatory sentences of the kazakh language	138
<i>Simbaeva S.O. Kaiypbayeva M. M.</i> Phonetic interpretation of the language without translation	143
<i>Sharipova G.A.</i> Islamic Universum of Culture	147
<i>Sharip A.Zh.</i> Hussain Jawid and Kazakh poetry of early 20th century: spiritual quest and artistic features	151
<i>Shokabayeva S.</i> Connection of word-formation with phones	162

5 Gharsa M. Argeg. The Problems of Translating Medical Terms from English into Arabic. -Durham university: Argeg, Garsa, Mousbah, 2015. P. 60.

6 Komissarov V.N. Sovremennoe perevodovedenie [Sovereignty perevodovedenie] (EHTS, Moskva, 2001. P. 159). [in Russian]

7 Francisco Contreras, Daniel E. Kennedy. 20 Natural, Spiritual, & Medical Remedies that can slow—and even reverse—cancer’s progression (Siloam, A Strang Company, Florida, 2017. P. 8).

8 Komissarov V.N. Teoriya perevoda [Theory of translation] (СHeRo, Moskva, 1999. P. 89).

9 Komissarov V.N. Teoriya perevoda (lingvisticheskie aspekty). [Theory of translation (linguistic aspect)] (Vyssh. shk., Moskva, 1990. P. 211). [in Russian]

Автор туралы мәлімет:

Оразбаева Э.С. - «ҚазГЮУ» университетінің «Аударма ісі» мамандығы, II курс магистрі.

Orazbayeva E.S. - JSC KazGUU University, 2-nd year master student.

FTAMP 16. 21. 21.

Г. Т. Өтелбай

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан

(E-mail: o.gulbaira.t@mail.ru)

«Кемпірқосақ» баламасының туыс және шет тілдердегі ұқсастығы мен ерекшелігі

Андатпа. Қазақ тілінің сөздік қоры ерекше мағына беретін сөздер мен мифтік-танымдық атауларға бай. Тіліміздегі мұндай сөздердің этимологиясы, пайда болу тарихы ғылыми тұрғыдан біршама зерттелсе де, дереккөздердің, болжамдардың аздығынан және қолжетімсіздігінен қарапайым халықтың қабылдауына ауыр немесе екі ұшты ой туғызатын жайттар да аз емес. Қазір кез келген атаудың мағынасын түсінуге қызыққан оқырман интернет иірімдерінен мол дерек ала алады. Орта, арнайы, жоғары білім жүйесінде берілген тапсырмаға байланысты білім алушы дайын ақпаратты тікелей қабылдап, түпкі мағынаға бара бермейді.

Салыстырмалы түрде қазаққа жақын, туыс тілдер – ноғай, қарақалпақ, құмық, қарашай, өзбек, татар тілдері болса, бұлардағы “кемпірқосақ” нұсқаларын салыстырсақ, онда түпкі мағынаға жақын ой түйінделеді. Қорыта айтқанда, кемпірқосақтың тек-тамыры бізден тіпті бөлек тілдердегі баламасын қарастырсақ, олардың мағынасы да түркі тілдерімен өте ұқсас болып шығады.

Түйін сөздер: кемпірқосақ, der Regenbogen, Rainbow, arc en ciel, радуга, йэйфор, жез кемпирдинкөгөөнү, হাসан-һүсэн, gökkuşağı, ebem kuşağı, reygamber kuşağı, әшекей, кемер, садақ, күмбез, белбеу, жебе, доға, көген

Кіріспе. Ұлт ұғымын, таным-түсінігін құрайтын атауларға байланысты материалдарды ұсынарда, жауапты ғылыми орындардан шыққан сөздіктерге, білікті мамандардың комментарийлеріне сілтеме жасау міндетті болуы тиіс.

Соңғы уақытта қазақтың «кемпірқосақ» сөзіне (этимологиясына, мифтік баянына, түрлі нұсқаларына) қызығушылық байқалады. Қазақ тіл білімінде де туыстас түркітілдес халықтар тілімен байланысы тереңдеп зерттелу жаңа ағымға түсе бастады.

Зерттелуі. Кеңес дәуірінің этнографы, археолог Б.А. Куфтин еңбегінде «кемпірқосақ» сөзіне қатысты мынадай аңыз келтіріледі: «Баяғыда бір мыстан кемпір болыпты-мыс. Оның қызыл, жасыл, сары, түрлі-түсті қойлары болған екен. Мыстан кемпір жаңбырдан соң қызыл, жасыл, сары қойларын қосақтап сауады екен» [1]. Зерттеуші осы аңызды халық аузынан (қайсыбір өңірден) жазып алғаны сөзсіз. Әрине, ғылым аңызды дерек көзі ретінде

қарамайды. Сондықтан, «...ғылымда бұл сияқты жорамалды «халықтық этимология» дейді. Оның дұрысынан бұрысы молырақ болатындықтан, таза тілдік деректерге сүйенген жөн» [2].

Сөз, сөз тіркесі, атаулар, терминдер туралы ойлар мен тұжырымдар тілдік зерттеулер арқылы зерделенеді. Ал егер мәліметтер ғылыми еңбектерге негіз бола алатын өзге де дереккөздерден алынса, онда оқырманға қалай түсіндіреміз?

Мәселен, «мифтік түсінік бойынша жаңбыр, найзағай Баба құдайдың Ана құдайменен немесе Көк тәңірінің Ұмай анамен қосылуынан пайда болады. Осы қосақтасудан соң жаңбыр төгіліп, әлем жаймашуақ нұрға бөленеді.

Матриархат пен патриархаттың үйлесімді кезеңінде кемпір ұғымында жағымсыз мән болмаған. Кейіннен бұл үйлесім бұзылып, патриархаттық идеология үстемдік құрған соң, ескі идеологияны санадан ығыстырумен байланысты кемпірдің мыстан кемпір, жалмауыз кемпір тәрізді жағымсыз мифтік образдары пайда болған» делінеді «Қазақтың этнографиялық категориялар, ұғымдар мен атауларының дәстүрлі жүйесі» атты энциклопедияда [1]. Бұл – этнография ғылымның түсіндірмесі. Ал осы ғылым иелері «кемпірқосақтың» тілдік ғылыми негіздеріне табан тіресе, көп ұтар еді. Себебі, тілдік ақпаратта, күнделікті қолданыста, тілдік мазмұнда сан ғылымның түйіскен ақиқатын табуға болады.

Зерттеу мақсаты. Кейбір түркі тілдерінде «кемпірқосақтың» сол тілдегі баламасына қарапайым ғана түсініктеме беріледі. Башқұрттың тілші-ғалымы Г.Р. Абдуллина «Усечение производящей основы как регулярное морфонологическое явление в словообразовательной системе башкирского языка» атты мақаласында табиғат құбылысынан туындайтын осы аталымның түбірі мен қосымшасына қарай туатын сөзжасам тәсілін былайша зерделейді: «Известно, что при словосложении наблюдалась и в более ранние периоды истории развития башкирского языка: кузғалак 'щавель' < кузы колак досл. 'ухо овна\ ягненка', ярғанат 'летучая мышь' < яры канат досл. 'перепончатые крылья', умырзая 'первоцвет' < ғүмере зая досл. ' (его) жизнь (прожитая) зря', Оморзак антроп. 'Умурзак' < ғүмере озак досл. ' (его) жизнь долгая', беләзек 'браслет' < беләк йөзөгө досл. 'перстень для руки', йәйғор 'радуга' < йәй коро досл. 'время \пора\ лета'» [3, 8]. Демек, башқұрт тіліндегі «йәйғор» - көктем мен жаз маусымының арасында болатын табиғат құбылысының атауы.

Негізгі бөлім. Қазақ тілі заңдылығымен айтсақ, «жайғұр» болып шығады. Ағайын тілдің біртұтастығы да осында: «жай» деп бізде найзағайды атайды немесе «жай» - орын, тұрақ мағынасында. Сондай-ақ байырғы «-ғұр/ғыр» жұрнағы да бізде көптеп табылады.

Басқа түркі тілдерінде де кемпірқосақ туралы аңыздар аз кездеспесе керек. Мысалы, орысша-қырғызша сөздікте: «РАДУГА - жаа (асмандағы жаа; жез кемпирдинкөгөөнү; асанүсөн); отливать всеми цветами радуги нечәнтүрдүү болуп к^булжуп, кулпунуп туру» [4] деп қызық түсініктеме берген.

Егер осы сөздердің әрқайсына тоқталар болсақ, алуан түрлі мағынаға куә боламыз. Қырғыз тілшілерінің айтуынша, «асмандағы жаа» тіркесіндегі «жаа» – «дождь» яғни аспандағы жауын, ал «жез кемпирдин көгөөнү» тіркесіндегі «көгөөн» – «овцевязь», «жез кемпірдің көгені» деген мәнде «асанүсөн» – радуга. Осы баламаларды ұсынған қырғызша-орысша сөздікте «радуга - күндүн жебеси – стрела (күннің жебесі), көк желе – синий паук (өрмекші)» деген нұсқа да бар [5]. Қарап отырсақ, «күннің атқан жебесі», «көктегі өрмекші жібі» секілді ұғымдарды меңзейді.

Қырғыздың «Асан-Үсеніне» келсек, бұл - шығыс халықтарының көбісіне ортақ Хасан мен Хусейн мотивінен туындайды (екеуі – Мұхаммед пайғамбардың жиені, Фатима мен Әли шадиярдан туған, дін жолында Кербаланың шөлінде шейіт болған батыр тұлғалар саналады). Бір есте болатын факті: арғы тегі Шығыс Түркістан ұйғырлары да кемпірқосақты «хасән-хүсейін» дейді. Оған орысша-ұйғырша сөздіктегі келесі мысалдар дәлел: «О чём нам должна напоминать радуга? – Һасан-Һүсәнни көргинимиздә, у немини есимизға салиду?», «А ты видел когда-нибудь радугу? – Сиз Һасан-Һүсәнни көрүп бакқанму?» [6].

Келесі қос тілді орысша-қырғызша сөздікте «радуга»-ны «күндүн кулагы» [7] деп аударады. Бұл түсінік кемпіркосақтың доғалданған құлақ тәрізді формасына сай шықса керек. Ал «жез кемпирдин көгөөнү» – *мыстан кемпірдің көгені* мәнінде айтылған. Бұл нұсқа жоғарыда айтылған ана тіліміздегі кемпір туралы аңызға сай келеді. «Қазақ тілінің түсіндірме сөздігінде»: «КӨГЕН. Қой, қозы-лақтарды мойындарынан тізбектеп, желі арқанға қатарлап байлайтын бұршақтар (бір ұшы ілмекті, бір ұшы түйілген бау жіптер) тізбегі. Қысқа жіптер тағылған, ұшы түйілген ұзын арқан» [8, 403] делінген.

Жоғарыдағы «арқан», «жіп», «бау» секілді мәндес сөздер қатарына кемпіркосақтың түрік тіліндегі «gökkuşağı» (радуга, разноцветная дугообразная полоса на небесном своде), «ebem kuşağı» (радуга), «reygamber kuşağı» [9] деген 3 нұсқасының да қатысы бар болып шығады. Осы жердегі «көкқұшағы» - аспан және құшақ дегеннен, «ебекұшағы» - кемпір (ебе – бірнеше түркі тілінде «кемпір») және құшақ дегеннен, «пайғамбар құшағы» - пайғамбар және құшақ дегеннен тұратыны түсінікті.

Түрікше-орысша онлайн-аудармашы «gökkuşağı – радуга» деп айқындайды. Бізше, бейнелі айтсақ, аспан құшағы. «Gök» – көк, аспан, «kuşak» – құшақ, белбеу. Бүгінгі Түркия түріктері «kuşak» деп спорт саласындағы «белбеу»-ді (пояс) атайды. Яғни каратэ секілді спорт санатын көрсетуде «қара белбеу», «сары белбеу» т.б. қолданады екен.

Ал «kuşak»-тың электрондық сөздіктегі «поколение» деген тәржімесіне келсек, мұны біздің кейінгі «буын» деген сөз-ұғымымызбен қатар аналогия жүргізуге болады. Әр заманның бейнелі сөзінен, мысалы, қырғыздың «күндүн кулагы» шықса, түрікте «аспан немесе көк ұрпағы» пайда болуы да мүмкін. Түрікше «kuşak» орыс тілінде – «слой», «зона», «полоса», «род» мағына беретіні көрсетілген [9]. Ең қызығы, түрік тілінен орыс тіліне кірме сөз ретінде енген «кушак» қазақшаға аударғанда «бау», «мата белбеу» мағынасына ие.

Енді кемпіркосақтың «gökkuşağı» нұсқасына синоним боп келетін «ebem kuşağı» сөзіне талдау жасасақ, сөздікте «ебе» - повитуха [9], яғни кіндік шеше, ана. Демек, ол «ана құшағы» немесе «кіндік шеше белбеуі» деген мағына береді.

Ал «reygamber kuşağı» баламасы туралы қызық деректерді кездестіреміз. Бұл тіркеске қатысты түрікше-орысша аудармалар қорында мынадай сөйлемдер сақталыпты. Мәселен, «reygamber kuşağı» - радуга [9]:

түрікше	орысша	қазақша
Yahya, kendisini önceden temsil eden İlya reygamberinyaptığı gibi, deve tüyünden bir kıyafet giyip, beline deriden bir kuşak bağlıyordu.	Иоанн носил одежду из верблюжьего волоса и кожаный пояс на бедрах, тем самым напоминая своего предвестника — пророка Илию.	Яхия түйе жүннен киім киіп, беліне былғары белбеу тақты және сол келбетімен өзінен бұрынғы Ілияс пайғамбарды еске түсірді
İlya reygamberin kendine has bir kıyafeti vardı. “Giysisi hayvan postundandı, belinde de deri kuşak vardı” diye tarif edildiğinde insanlar onun kim olduğunu hemen anlardı.	Пророк Илья так отличался от других своей одеждой, что люди могли легко определить, что речь идет о нем, услышав слова: «На нем была волосяная одежда и кожаный пояс на бедрах».	«Оның үстінде жүннен тоқылған киім мен белінде былғары белбеу болған» деген сөзді естігенде жұрт әңгіме басқалардан оңай ажырататын киімімен ерекшеленетін Ілияс пайғамбар туралы екенін білетін

<p>Sonradan, peygamber Hezekiel aracılığıyla onlara şunu hatırlatır: «Sana renk renk işlemeli esvap giydirdim, ve ayağına yunusbalığı derisinden çarık giydirdim, ve beline ince keten kuşak bağladım, ve sana ipekler giydirdim.»</p>	<p>«[Я] надел на тебя узорчатое платье, и обул тебя в сафьянные сандалии, и опоясал тебя виссоном, и покрыл тебя шелковым покрывалом»,— напоминает им позднее ... через пророка Иезекиля</p>	<p>«Мен саған өрнекті көйлек, шыныдан аяқ киім кигіздім және жеңіл белбеу тағып, үстіңе жібек жабу жаптым», - деп ... кейінірек Хезекиел пайғамбар арқылы олардың есіне салады.</p>
--	--	---

Кестедегі мысалдарынан ұққанымыздай, түрік тіліндегі кемпіркосақтың «peygamber kuşağı» деген аудармасы «пайғамбар белбеуі» мағынасын береді.

Біраз ғылыми деректерге көз жүгірткен соң, «біріккен сөзден тұратын «кемпірко-сақ» мағыналас қос сөз емес пе?» деген сұрақ туады. Сөздің екінші жартысындағы «қо-сақ» - түрікше «kuşak», белбеу десек, араб тілінде -«әшекей». «...Иран тіліндегі «күмбез» мағынасын беретін «кемер» араб тілінің «кузах» сөзінің алдында тұрып, тіркес құрып, сол күйінде («кемер кузах») қазақтарға ауысып, дыбыстық өзгерістерге ұшырай отырып, «кемпіркосақ» қалпына дейін жеткен.

Сөйтіп, «кемпіркосақ» сөзінің нағыз қазақша мағынасы - «әшекейлі күмбез». Бұл жерде сөздердің орын ауыстыруы да болған (кемер/ кемпір - күмбез, қосақ – әшекей/ әшекейлі)» [2] деген де тұжырым бар. Егер «кемпір» парсыша «кемер» мағынасындағы «күмбез» болса, «Қазақ тілінің түсіндірме сөздігі» еңбегіндегі «КЕМЕР: кемер белбеу – жағалы киімдердің сыртынан буынатын, өрнек-нақышпен бедерленген әсем, жалпақ, былғары белбеу» [8, 382] деген тұжырымнан не ой түйеміз?

Түркияның Анталия өңірінде табиғаты тамаша «Кемер» деген жер бар. Туристер үшін қолайлы осы мекен атауының пайда болу тарихы да белбеуге байланысты: «Вплоть до 1910 года Кемер представлял собой небольшое поселение и носил название Эскикёй (тур. Eskiköy — букв. «старая деревня»). Из его истории сохранился лишь тот факт, что в древности посёлок назывался Идирос. На протяжении многих лет с гор на него обрушивались селевые потоки, образовывавшие многочисленные озёра и болота. Для предотвращения дальнейших разрушений и заболочивания в 1910 году государство при поддержке местных жителей начало строительство каменной стены, завершившееся в 1917 году. Сооружение протянулось вдоль горных склонов на 23 км. и выглядело как стена, опоясывающая горы, поэтому поселение получило новое название — Кемер, что в переводе с турецкого означает «пояс, ремень» [10]. Мұны қазақ тілінің сөздік қорындағы «кемер белдік», «кемер белбеу» тіркестерімен салыстыру артық емес. Осы ретте «кемерінен асу» тіркесін де ұмытпалық.

«Араб тіліндегі «қус кузах» тіркесінің алғашқы сыңары — «қустың» мағынасы — «иілген» немесе «доға сияқты» мағыналар береді» [2] немесе түсіндірме сөздіктегі «КЕМ-ПІРҚОСАҚ - жаңбырдың кейін күн сәулесінен пайда болатын доға тәріздес түрлі түсті, жарық жолақ» [8, 382] деген тұжырымдардан «доға» ұғымын алсақ, «иілген әшекей» тіркесін жасай аламыз.

Ал «... Иран тілінде әрбір иіліп жасалған зат атауының түбірі - кем, кеман - садақ; кемер:1) белбеу; 2) күмбез т. б. (В. Рад., Опыт..., II, 2, 1203, 1206) [2] дегендегі «садақ» қырғызша «радуга - күндүн жебеси» тәржімесін есімізге салады. Басқаша айтсақ, күннің жебесі – күннің сәулесі.

Салыстырмалы түрде қазаққа жақын әрі туыс тілдер – ноғай, қарақалпақ, құмық, қарашай, өзбек, татар тілдері болса, бұлардағы “кемпіркосақ” нұсқаларына қарап біраз ой түйе аламыз. Ноғай – “ямғыр”, қарақалпақ – “jamğ’ip”, “jawin”, құмық – “энемжая”, “сол-

танжяя”, “тенгрижяя”, қарашай – “тейри қғылыч”, өзбек – “камалак”, татар – “салават купере”. Түркінің оғыз бұтағы әзірбайжан – “göy qırşaqı», түркімен – «älemgoşaq» дейді. Сібір түріктерінен саха (якут) – «кустук» деп айтады [11].

Осы мысалдардағы қарашайдың «тәңірі қылышы», өзбектің «садағы/ жебесі» (камалак), сақа-якуттың «садағы/ жебесі» (кустук), татардың «салауат көпірі» мифтік-образды аяда бір-бірінен көп алшақ жатқан жоқ.

Енді кемпірқосақтың тек-тамыры бізден тіпті бөлек тілдердегі баламасын қарастырсақ, олардың мағынасы да түркі тілдерімен өте ұқсас болып шығады. Мысалы, немісше «der Regenbogen» – біріккен сөз. Біріншісі «жаңбырды» білдірсе, сыңары түрлі мағынаны береді. «Bogen m Biegung-дуга, Waffe-лук, Bauw-арка, Brücke-мост, Geige-смычок, mit dem ~ schießen-стрелять из лука, den ~ überspannen-перегнуть палку» [12, 108 б.].

Ал ағылшын тіліне келсек, «Rainbow» – радуга, Rain– жаңбыр, bow – садақ, музыка аспабындағы ішек, лента-жіп» [13, 69 б.] мағыналарын білдіретін біріккен сөз.

Француз тілі де кемпірқосақты «аспан», «садақ», «доға», «күмбез», «шымылдык» т.б. сөздер мағынасында таратады. Ол баламалар «радуга» - «arc en ciel» дегенді сөзбе-сөз тәржімелеу кезінде байқаймыз: «arc [avk] дуга – доға, арка, свод-күмбез, лук-садақ», «en [ã] предлог в, на, с, по, за, из, к, при», ciel [sjel] – небеса-көк, небо-аспан, рай-жұмақ, балдахин-шымылдык» [14] т.б. Орыс тіліндегі «радуга» сөзінің түбірі «радушие» - қуанышты көңіл-күйді білдірсе, «радужный» құбылмалы, ауыспалы түстер мәнін анықтайды.

Жоғарыда көрсетілген сөздерді, тіркестерді қайта түзсек, кемпірқосақ сөзіне қатысты: йәйғор – жаз маусымы, кемер – белбеу, күмбез, доға, жебе, құшақ – белбеу, әшекей т.б. бір-бірімен байланыстағы қисынды ұғымдар шығады. Мұның бәрі түркі дүниесіндегі, түркі-араб, түркі-парсы ықпалдастығы тілдік байланыс қабаттарынан мағлұмат береді.

Бұл мысалдан жасайтын тұжырым: әр тіл өз «кемпірқосағына» көркем сипат, ерекше мазмұн береді. Осы ретте қазақ тілінде де шебер суреттелген, сөздің мән-мағынасын ашқан еңбектер бар. Көк әлем ұғымдарын зерттеуші, ғалым-физик Хасен Әбішев 1966 жылы жарық көрген «Аспан сыры» еңбегінде кемпірқосаққа қатысты былай деп жазады:

«... Әсіресе, күн ашылғанда балалар қуанышты. - Кемпірқосақ, байлан, кемпірқосақ, байлан! - деп шулайды олар. - Кемпірқосақ десе дегендей. Ана Құттыкең қосқан қосағын қараңдаршы, бір жағына қарата иіліп кетіпті мүлде. - Өзін де сол қой қосағына ұқсатып айтқан ғой. Қайтсын, бейшара кемпірлердің тең тартып қосуға қолының әлі келіңкіремейді ғой» [15, 239 б.].

Осы тұста біз «байлан», «иіліп», «қой қосағы» сөздер мен тіркестерге қарап, тілімізде «кемпірқосақ» мағынасына ілгеріде де жіті мән берілгенін аңғарамыз. Ал жоғарыда сөз болған «қойды көгендеу» тіркесі мен төрт түлік малды байлаудың алуан түрлі әдісін Х. Әбішев ғылыми тұрғыдан терең зерделей отырып: «... әр мал үшін бұл әртүрлі – түйені матау, атты арқандау (тұсау, шідерлеу), қозыны көгендеу, қойды қосақтау, құлынды желілеу» [15, 239] деп жазады. Осылайша кемпірқосақтың қызыл ала, сары ала жолағы араластыра қосқан қой қосағын бейнелейтінін анықтайды.

Қорытынды. Қазақ тіліндегі «кемпірқосақ» сөзінің түп-төркіні түркі халықтары (анадолы түркі, башқұрт, қырғыз т.б.), араб-парсы тілдерімен астасып, мағынасына қарай «әшекейлі күмбез», «күн жебесі», «әшекейлі доға» сияқты тіркестермен мазмұндалады екен. Сондықтан түзілген тіркестерге қоса қазақша «күннің белбеуі», «күннің алқасы», «әшекейлі белбеу» мағынасындағы сөздердің дыбыстық өзгерістерге ұшырап, «кемпірқосақ» аталуына негіз болған деп айта аламыз. Сонымен бірге жоғарыдағы мысалдардан табиғат құбылысы түр-түрпатын бейнелеуде әлем тілдеріне ортақ сипат бары да айқындалады.

Әдебиеттер тізімі

1 <http://el.kz/kz/news/archive/>

2 <https://kk.wikipedia.org/wiki/>

- 3 Абдуллина Г.Р. Усечение производящей основы как регулярное морфонологическое явление в словообразовательной системе башкирского языка. // Вестник Томского государственного университета. Филология, 2014, № 2 (28). – с. 515.
- 4 Русско-киргизский словарь: 51000 слов / (ред. Юдахин К.). – Москва: Государственное издат. иностранных и национальных словарей, 1957. - с. 990.;
https://sahifa.tj/russko_kirgizskij.aspx
- 5 Киргизско-русский словарь (около 40 000 слов) Кыргызча-орусча сөздүк / сост. К.К. Юдахин. – Москва: Советская энциклопедия, 1965. – с. 976.;
https://sahifa.tj/kirgizsko_ruskiy.aspx
- 6 <https://ru.glosbe.com/ru/ug/радуга>
- 7 <http://www.translatos.com/uz/kg-ru>
- 8 Қазақ тілінің түсіндірме сөздігі / (Жалпы редакциясын басқарған Т. Жанұзақов). – Алматы: Дайк-Пресс, 2008. – 968 б.
- 9 Современный русско-турецкий, турецко-русский словарь (100 000 слов и словосочетаний). – Минск: СОЛ, 2000. - с. 768.; <https://ru.glosbe.com/tr/ru/kuşak>
- 10 <https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%B5%D0%BC%D0%B5%D1%80>
- 11 <https://ru.glosbe.com>
- 12 Wörterbuch, Deutsch-Russisch / von Edm und Daum u. Werner Schenk. -1.Aufl. – Leipzig: Verlag Enzyklopädie, 1987. S. 719.
- 13 English-Russian, Russian-English Dictionary. - Москва: Русский язык, 1987. - с. 1054.
- 14 Русско-французский словарь, французско-русский словарь / ред.: А.В. Акимова [и др.]. – Санкт-Петербург : Виктория, 2005. – с. 829.; <https://translate.yandex.kz/?lang=fr-ru>
- 15 Әбішев Х. Аспан сыры. – Алматы: Қазақстан, 1966. – 258 б.

Г. Т. Отелбай

Евразийский национальный университет имени Л.Н.Гумилева, Астана, Казахстан

Аналогия и особенность эквивалента «Кемпірқосақ» у родственных и иностранных языков

Аннотация. Статья посвящена истории возникновения казахского слова «кемпірқосақ», то есть радуги. Автор рассматривает, сопоставляет, сравнивает значения слова в немецком, английском, французском и тюркских языках.

Ключевые слова: радуга, der Regenbogen, Rainbow, arc en ciel, йәйғор, жез кемпирдинкөгөөнү, һасан-һүсән, gökkuşağı, ebem kuşağı, реугамбер кушағи, күмбез, белбеу, жебе, доға, көген.

G. T. Otelbay

L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan

The analogy and peculiarity of the «Кемпірқосақ» alternative in relatives and foreign languages

Abstract. The article is devoted to the history of the emergence of the Kazakh word «kempirqosaq», that is, the rainbow. The author considers, collates, compares the meanings of the word in German, English, French and Turkic languages.

Keywords: кемпірқосақ, der Regenbogen, Rainbow, arc en ciel, йәйғор, жез кемпирдинкөгөөнү, һасан-һүсән, gökkuşağı, ebem kuşağı, реугамбер кушағи, күмбез, белбеу, жебе, доға, көген.

References

- 1 <http://el.kz/kz/news/archive/>
- 2 <https://kk.wikipedia.org/wiki/>
- 3 Abdullina G.R. Usechenie proizvodnyashchej osnovy kak reguljarnoe morfonologicheskoe yavlenie v slovoobrazovatel'noj sisteme bashkirskogo yazyka [Truncation of the producing base as a regular

- morphological phenomenon in the word-formation system of the Bashkir language] // (Bulletin of Tomsk State University. Philology 2014, № 2 (28). S. 515). [in Russian]
- 4 Russko-kirgizskij slovar: 51000 slov [Russian-Kyrgyz dictionary] / (red. YUdahin K.). (Gosudarstvennoe izdat. inostrannyh i nacional'nyh slovarej, Moskva, 1957. S. 990).
https://sahifa.tj/russko_kirgizskij.aspx
- 5 Kirgizsko-russkij slovar': okolo 40 000 slov [Kirgizsko-russkij slovar': okolo 40 000 slov / sost. K.K. YUdahin]. (Sovetskaya ehnciklopediya, Moskva, 1965. S. 976). https://sahifa.tj/kirgizsko_russkij.aspx
- 6 <https://ru.glosbe.com/ru/ug/raduga>
- 7 <http://www.translatos.com/uz/kg-ru>
- 8 Қазақ тілінің түсіндірме сөздігі\ ZHalpy redakciyasyn basqarğan T. ZHanұзақov. [Explanatory dictionary of the Kazakh language / (T. Zhanuzakov, who headed the general edition)] (Dajk-Press, Almaty, 2008. S. 968). [in Kazakh]
- 9 Sovremennyy russko-tureckij, turecko-russkij slovar [Modern Russian-Turkish, Turkish-Russian Dictionary]. (SOL, Minsk, 2000. S. 768). <https://ru.glosbe.com/tr/ru/kuşak>
- 10 <https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%B5%D0%BC%D0%B5%D1%80>
- 11 <https://ru.glosbe.com>
- 12 Wörterbuch, Deutsch-Russisch\ von Edm und Daum u. Werner Schenk. -1.Aufl. (Verlag Enzyklopädie, Leipzig, 1987. S. 719).
- 13 English-Russian, Russian-English Dictionary. (Russkij yazyk, Moskva, 1987. S. 1054).
- 14 Russko-francuzskij slovar, francuzsko-russkij slovar [Russian-French dictionary, French-Russian dictionary / (ed.: A.B. Akimova)]. (Viktoriya, Sankt-Peterburg, 2005. S. 829).
<https://translate.yandex.kz/?lang=fr-ru>
- 15 Әбішев Н. Аспан сыры. [The secret of heaven] (Kazakhstan, Almaty, 1966. S. 258). [in Kazakh]

Автор туралы мәлімет:

Отелбай Г.Т. - филология ғылымдарының кандидаты, Л.Н. Гумилев Еуразия ұлттық университеті, филология факультетінің практикалық қазақ тілі кафедрасының доценті,
Otelbay G.T. - Candidate of Philology, L.N. Gumilyov Eurasian National University, associate professor of the practical Kazakh language department of philology.

FTAMP 31. 08. 41

А.Т. Садықова, Б.Н. Қабдырашева

X. Досмұхамедов атындағы Атырау мемлекеттік университеті, Атырау, Қазақстан.
(b.kabdyrasheva@asu.edu.kz)

I. Есенберлин шығармаларындағы тарихи тұлғалар бейнесі

Аңдатпа. Мақалада жазушы І.Есенберлиннің тарихи тақырыпты шынайы түрде ашып суреттеуі және осы жолда өмірде болған тұлғалардың портреттерін жасақтаудағы шеберлігі мен ізденістері, жазушының шеберлігі мен көркемдік аспектісі қарастырылады.

Қаламгер әрбір тарихи тұлғаның бейнесін сомдауда оқырманға анық жеткізу үшін том-том тарихты түгелдей ақтарып, тарихи құжаттар мен жылнамаларға, халық шежіресіне және өзімен бір заманда өмір сүрген тарихшылардың пікіріне сүйенген. Бұл жазушы шығармашылығында кездесетін тұлғалар бейнесінің барынша шынайылықпен суреттелгенін көрсетеді. Тарих пен көркем шығарманың арақатынасын ашу – ежелден назар аударылып келе жатқан ғылыми мәселе. Ол жөнінде алғаш тереңірек сөз қозғаған Аристотель «Поэтикасында»: ...Ақынның мақсаты – шынымен болғанды емес, не болуы мүмкін, мүмкіндіктен әлде кездейсоқтан ба, міне, осыны жеткізу. Тарихшы мен ақынды бір-бірінен өлең өлшемін қолданады, екіншісі қолданбайды деп ажыратпаймыз; осыған Геродоттың шығармаларын жатқызуға болар еді, сонда ғана олар өлшеулі, болмаса өлшеусіз тарих болған еді; айырмашылығы мынада: біріншісі өмірде болған оқиғаны айтса,

**«Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы.
Филология сериясы» журналында мақала жариялау ережесі**

1. **Журналдың мақсаты.** Әдебиеттану және тілтану саласындағы ғылыми зерттеу нәтижелерін, филология ғылымының өзекті мәселелерін, тіл және әдебиет саласындағы оқыту әдістемесін, ғылыми конференцияның мағыналы материалдарын, библиографиялық шолу мен сыни тақырыптағы ғылыми құндылығы бар, мұқият тексеруден өткен материалдарды жариялау.

2. **Журналда мақала жариялаушы автор** мақаланың қол қойылған 1 дана қағаз нұсқасын Ғылыми басылымдар бөліміне (редакцияға, мекенжайы: 010008, Қазақстан Республикасы, Астана қаласы, Қ. Сәтпаев көшесі, 2, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Бас ғимарат, 408 кабинет) және **vest_phil@enu.kz** электрондық пошталарына **Word** форматындағы нұсқаларын жіберу қажет. Мақала мәтінінің қағаз нұсқасы мен электронды нұсқалары бірдей болулары қажет.

Мақалалар қазақ, орыс, ағылшын тілдерінде қабылданады.

3. Автордың қолжазбаны редакцияға жіберуі мақаланың Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің хабаршысында басуға келісімін, шетел тіліне аударылып қайта басылуына келісімін білдіреді. Автор мақаланы редакцияға жіберу арқылы автор туралы мәліметтің дұрыстығына, мақала көшірілмегендігіне (плагиаттың жоқтығына) және басқа да заңсыз көшірмелердің жоқтығына кепілдеме береді.

4. **Мақаланың көлемі** 8 беттен кем болмауы және 16 беттен аспауға тиіс.

5. **Мақаланың құрылымы:** (қағаз беті - **A4**, кітап сұлбасында, беттеу жолы бар жағынан – 20 мм. Шрифт: **Times New Roman** - нұсқасында, әріптің көлемі (кегель) - **14**);

6. **ГТАМР** <http://grnti.ru/> - бірінші жолдың сол жақтауында;

Автор(лар)дың аты-жөні – жолдың ортасында, қою кіші әріппен жазылады;

Мекеменің толық атауы, қаласы, мемлекеті (егер авторлар әртүрлі мекемеде жұмыс істейтін болса, онда әр автордың жұмыс орны қасында курсивпен жазылуы керек) – жолдың ортасында;

Автор(лар)дың **E-mail-ы** – жақша ішінде, курсивпен, жолдың ортасында;

Мақала атауы – жолдың ортасында, жартылай қою кіші әріппен жазылады;

Аңдатпа - 100-200 сөз; формуласыз, мақаланың атауын мейлінше қайталамауы қажет; әдебиеттерге сілтемелер болмауы қажет; мақаланың құрылысын (**кіріспесі, мақаланың мақсаты мен міндеттері, қарастырылып отырған сұрақтың зерттеу әдістері, нәтижелері мен талқылаулары, қорытындысы**) сақтай отырып, мақаланың қысқаша мазмұны берілуі қажет.

Түйін сөздер (6-8 сөз немесе сөз тіркесі) - Түйін сөздер мақала мазмұнын ашатын, мейлінше мақала атауы мен аннотациядағы сөздерді қайталамай, мақала мазмұнындағы көп кездесетін сөздерді қолдану қажет. Сонымен қатар, ақпараттық-ізвестіру жүйелерінде мақаланы жеңіл табуға мүмкіндік беретін ғылым салаларының терминдерін қолдану қажет.

Негізгі мәтін мақаланың мақсаты, міндеттері, қарастырылып отырған сұрақтың тарихы, зерттеу әдістері, нәтижелер/талқылау, қорытынды бөлімдерін қамтуы қажет – жола-ралық интервал - 1, азат жол «қызыл жолдан» - 1,25см, беттеу жолағы – еніне сай жасалады. Таблица, суреттер – аталғаннан кейін орналастырылады. Әр таблица, сурет қасында оның аталуы болу қажет. Сурет айқын әрі сканерден өтпеген болуы керек.

Мақаладағы формулалар тек мәтінде оларға сілтеме берілсе ғана нөмірленеді.

Жалпы қолданыста бар аббревиатуралар мен қысқартулардан басқалары міндетті түрде алғаш қолданғанда түсініктеме берілуі қажет.

Қаржылай көмек туралы ақпарат бірінші бетте көрсетіледі.

Әдебиеттер тізімі

Мәтінде әдебиеттерге сілтеме тікжақшаға алынады. Мәтіндегі әдебиеттер тізіміне сілтемелердің нөмірленуі мәтінде қолданылуына қатысты жүргізіледі: мәтінде кездескен әдебиетке алғашқы сілтеме [1, 253 б.] арқылы, екінші сілтеме [2, 182 б.] арқылы т.с.с. жүргізіледі.

Әдебиеттер тізімінде кітаптың жалпы бет көлемі көрсетіледі.

Жарияланбаған еңбектерге сілтемелер жасалмайды. Сонымен қатар, рецензиядан өтпеген басылымдарға да сілтемелер жасалмайды (әдебиеттер тізімін, әдебиеттер тізімінің ағылшынша әзірлеу үлгісін төмендегі мақаланы рәсімдеу үлгісінен қараңыз).

Мақала соңындағы әдебиеттер тізімінен кейін библиографиялық мәліметтер орыс және ағылшын тілінде (егер мақала қазақ тілінде жазылса), қазақ және ағылшын тілінде (егер мақала орыс тілінде жазылса), орыс және қазақ тілінде (егер мақала ағылшын тілінде жазылған болса) беріледі.

Авторлар туралы мәлімет: автордың аты-жөні, ғылыми атағы, қызметі, жұмыс орны, жұмыс орнының мекен-жайы, телефон, e-mail – қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде толтырылады.

7. Қолжазба мұқият тексерілген болуы қажет. Техникалық талаптарға сай келмеген қолжазбалар қайта өңдеуге қайтарылады. Қолжазбаның кейін қайтарылуы, оның журналда басылуына жіберілуін білдірмейді. Редакцияға түскен мақала жабық (анонимді) тексеруге жіберіледі. Барлық рецензиялар авторларға жіберіледі. Автор (рецензент мақаланы түзетуге ұсыныс берген жағдайда) үш күн аралығында қайта қарап, қолжазбаның түзетілген нұсқасын редакцияға қайта жіберуі керек. Рецензент **жарамсыз** деп таныған мақала қайтара қарастырылмайды. Мақаланың түзетілген нұсқасы мен автордың рецензентке жауабы редакцияға жіберіледі.

8. Төлемақы. Басылымға рұқсат етілген мақала авторларына төлем жасау туралы ескертіледі. Төлем көлемі 2018 жылға ЕҰУ қызметкерлері үшін 4500 тенге және басқа ұйым қызметкерлеріне 5500 тенге болып белгіленді.

Рекзивизиттер:

Цеснабанк: КБЕ16
БИН 010140003594
РНН 031400075610
ИИК KZ 91998
ВТВ 0000003104
TSES KZ KA

Положение о рукописях, представляемых в журнал «Вестник Евразийского национального университета имени Л.Н.Гумилева. Серия Филология»

1. **Цель журнала.** Публикация тщательно отобранных оригинальных научных работ в области литературоведения и языкознания, отражающие актуальные проблемы филологических наук, методы преподавания языка и литературы, а также наиболее значительные материалы научных конференций, библиографические обзоры и рецензии.

2. **Автору, желающему опубликовать статью в журнале** необходимо представить рукопись в твердой копии (распечатанном варианте) в одном экземпляре, подписанном автором в Отдел научных изданий (по адресу: 010008, Казахстан, г. Астана, ул. Сатпаева, 2, Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, Учебно-административный корпус, каб. 408) и по e-mail vest_phil@enu.kz. При этом должно быть строго выдержано соответствие между **Word**-файлом и твердой копией.

Язык публикаций: Казахский, русский, английский.

3. Отправление статей в редакцию означает согласие авторов на право Издателя, Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева, издания статей в журнале и переиздания их на любом иностранном языке. Представляя текст работы для публикации в журнале, автор гарантирует правильность всех сведений о себе, отсутствие плагиата и других форм неправомерного заимствования в рукописи, надлежащее оформление всех заимствований текста, таблиц, схем, иллюстраций.

4. **Объем статьи** не должен превышать 16 страниц (от 8 страниц).

5. **Схема построения статьи** (страница – А4, книжная ориентация, поля со всех сторон – 20 мм. Шрифт: тип – Times New Roman, размер (кегель) - 14):

ГРНТИ <http://grnti.ru/> - первая строка, слева

Инициалы и Фамилию автора(ов)- выравнивание по центру, курсив

Полное наименование организации, город, страна (если авторы работают в разных организациях, необходимо поставить одинаковый значок около фамилии автора и соответствующей организации)

E-mail автора(ов) – в скобках курсив

Название статьи – выравнивание по центру полужирным шрифтом

Аннотация (100-200 слов; не должна содержать формулы, по содержанию повторять название статьи; не должна содержать библиографические ссылки; должна отражать краткое содержание статьи, сохраняя структуру статьи – введение, постановка задачи, цели, история, методы исследования, результаты/обсуждение, заключение/выводы).

Ключевые слова (6-8 слов/словосочетаний).

Ключевые слова должны отражать основное содержание статьи, использовать термины из текста статьи, а также термины, определяющие предметную область и включающие другие важные понятия, позволяющие облегчить и расширить возможности нахождения статьи средствами информационно-поисковой системы).

Основной текст статьи должен содержать введение, постановку задачи, цели, историю, методы исследования, результаты/обсуждение, заключение/выводы – межстрочный интервал – 1, отступ «красной строки» -1,25 см, выравнивание по ширине.

Таблицы, рисунки необходимо располагать после упоминания. С каждой иллюстрацией должна следовать надпись. Рисунки должны быть четкими, чистыми, несканированными. В статье нумеруются лишь те формулы, на которые по тексту есть ссылки.

Все аббревиатуры и сокращения, за исключением заведомо общеизвестных, должны быть расшифрованы при первом употреблении в тексте.

Сведения о финансовой поддержке работы указываются на первой странице в виде сноски.

Список литературы

В тексте ссылки обозначаются в квадратных скобках. Ссылки должны быть пронумерованы строго по порядку упоминания в тексте. Первая ссылка в тексте на литературу должна иметь номер [1, 153 с.], вторая - [2, 185 с.] и т.д. Ссылка на книгу в основном тексте статьи должна сопровождаться указанием использованных страниц (например, [1, 45 с.]). Ссылки на неопубликованные работы не допускаются. Нежелательны ссылки на нецензурируемые издания (примеры описания списка литературы, описания списка литературы на английском языке см. ниже в образце оформления статьи).

В конце статьи, после списка литературы, необходимо указать библиографические данные на русском и английском языках (если статья оформлена на казахском языке), на казахском и английском языках (если статья оформлена на русском языке) и на русском и казахском языках (если статья оформлена на английском языке).

Сведения об авторах: фамилия, имя, отчество, научная степень, должность, место работы, полный служебный адрес, телефон, e-mail – на казахском, русском и английском языках.

6. Рукопись должна быть тщательно выверена. Рукописи, не соответствующие техническим требованиям, будут возвращены на доработку. Возвращение на доработку не означает, что рукопись принята к опубликованию.

7. Работа с электронной корректурой. Статьи, поступившие в Отдел научных изданий (редакция), отправляются на анонимное рецензирование. Все рецензии по статье отправляются автору. Авторам в течение трех дней необходимо отправить корректуру статьи. Статьи, получившие отрицательную рецензию к повторному рассмотрению не принимаются. Исправленные варианты статей и ответ автора рецензенту присылаются в редакцию. Статьи, имеющие положительные рецензии, представляются редколлегии журнала для обсуждения и утверждения для публикации.

Периодичность журнала: 4 раза в год.

8. Оплата. Авторам, получившим положительное заключение к опубликованию необходимо произвести оплату по следующим реквизитам (для сотрудников ЕНУ – 4500 тенге, для сторонних организаций – 5500 тенге):

Реквизиты:

Цеснабанк: КБЕ16

БИН 010140003594

РНН 031400075610

ИИК KZ 91998

ВТВ 0000003104

TSES KZ KA

Provision on articles submitted to the journal “Bulletin of L.N. Gumilyov Eurasian National University. Philology Series”

1. Publication of carefully selected original scientific works in the fields of literary studies, linguistics, reflecting the actual problems of philology, teaching language methods and literature, the most significant materials of scientific conferences, bibliographic summaries and reviews.

2. An author who wishes to publish an article in a journal must submit the article in hard copy (printed version) in one copy, signed by the author to the scientific publication office (at the address: 010008, Republic of Kazakhstan, Astana, Satpayev St., 2. L.N. Gumilyov Eurasian National University, Main Building, room 408) and by e-mail **vest_phil@enu.kz** in Word format. At the same time, the correspondence between Word-version and the hard copy must be strictly maintained.

Language of publications: Kazakh, Russian, English.

3. Submission of articles to the scientific publication office means the authors' consent to the right of the Publisher, L.N. Gumilyov Eurasian National University, to publish articles in the journal and the re-publication of it in any foreign language. Submitting the text of the work for publication in the journal, the author guarantees the correctness of all information about himself, the lack of plagiarism and other forms of improper borrowing in the article, the proper formulation of all borrowings of text, tables, diagrams, illustrations.

4. **The volume of the article** should not exceed 18 pages (from 6 pages).

5. **Structure of the article** (page – A4 format, portrait orientation, page margins on all sides - 20 mm. Font: type - Times New Roman, font size - 14)

GRNTI <http://grnti.ru/> - first line, left

Initials and Surname of the author (s) - center alignment, italics

Full name of the organization, city, country (if the authors work in different organizations, you need to put the same icon next to the name of the author and the corresponding organization) - center alignment, italics

Author's e-mail (s)- in brackets, italics

Article title - center alignment, bold

Abstract (100-200 words, it should not contain a formula, the article title should not repeat in the content, it should not contain bibliographic references, it should reflect the summary of the article, preserving the structure of the article - introduction, problem statement, goals, history, research methods, results /discussion, conclusion).

Key words (6-8 words/word combination. Keywords should reflect the main content of the article, use terms from the article, as well as terms that define the subject area and include other important concepts that make it easier and more convenient to find the article using the information retrieval system).

The main text of the article should contain an introduction, problem statement, goals, history, research methods, results / discussion, conclusion - line spacing - 1, indent of the «red line» -1.25 cm, alignment in width.

Tables, figures should be placed after the mention. Each illustration should be followed by an inscription. Figures should be clear, clean, not scanned.

In the article, only those formulas are numbered, to which the text has references.

All abbreviations, with the exception of those known to be generally known, must be deciphered when first used in the text.

Information on the financial support of the article is indicated on the first page in the form of a footnote.

References

In the text references are indicated in square brackets. References should be numbered strictly in the order of the mention in the text. The first reference in the text to the literature should have the number [1], the second - [2], etc. The reference to the book in the main text of the article should be accompanied by an indication of the pages used (for example, [1, 45 p.]). References to unpublished works are not allowed. Unreasonable references to unreviewed publications (examples of the description of the list of literature, descriptions of the list of literature in English, see below in the sample of article design).

At the end of the article, after the list of references, it is necessary to indicate bibliographic data in Russian and English (if the article is in Kazakh), in Kazakh and English (if the article is in Russian) and in Russian and Kazakh languages (if the article is English language).

Information about authors: surname, name, patronymic, scientific degree, position, place of work, full work address, telephone, e-mail - in Kazakh, Russian and English.

6. The article must be carefully verified. Articles that do not meet technical requirements will be returned for revision. Returning for revision does not mean that the article has been accepted for publication.

7. Work with electronic proofreading. Articles received by the Department of Scientific Publications (editorial office) are sent to anonymous review. All reviews of the article are sent to the author. The authors must send the proof of the article within three days. Articles that receive a negative review for a second review are not accepted. Corrected versions of articles and the author's response to the reviewer are sent to the editorial office. Articles that have positive reviews are submitted to the editorial boards of the journal for discussion and approval for publication.

Periodicity of the journal: 4 times a year.

8. Payment. Authors who have received a positive conclusion for publication should make payment on the following requisites (for ENU employees - 4,500 tenge, for outside organizations - 5,500 tenge):

Requisites:

Tsesnabank: КБЕ16

БИН 010140003594

РНН 031400075610

ИИК KZ 91998

ВТБ 0000003104

TSES KZ KA

Рәсімдеу үлгісі / Образец оформления статьи / Template

FTAMP 27. 25. 19

А.Ж. Жұбанышева¹, Н. Темірғалиев², А.Б. Утесов³^{1,2}Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің теориялық математика және ғылыми есептеулер институты, Астана, Қазақстан³Қ. Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік мемлекеттік университеті, Ақтөбе, Қазақстан**Компьютерлік (есептеуіш) диаметр мәнмәтінінде функцияларды сандық дифференциалдау**

Аңдатпа. Компьютерлік (есептеуіш) диаметр мәнмәтінінде Соболев класында жататын функцияларды олардың тригонометриялық Фурье-Лебег коэффициенттерінің ақырлы жиынынан алынған дәл ақпарат бойынша жуықтау есебі толығымен шешілді ..... [100-200 сөз]

Кілт сөздер: жуықтап дифференциалдау, дәл емес ақпарат бойынша жуықтау, шектік қателік, Компьютерлік (есептеуіш) диаметр.

Мақаланың мәтіні төмендегі бөлімдерді қамтуы қажет:

- кіріспе,
- мақаланың мақсаты мен міндеті,
- қарастырылып отырған сұрақтың зерттеу әдістері,
- нәтижелер мен талқылаулар,
- қорытынды.

Әдебиеттер тізімі

- 1 Темиргалиев Н. Компьютерный (вычислительный) поперечник как синтез известного и нового в численном анализе // Вестник Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева. -2014. –Т. 4. № 101. – С. 16–33.
- 2 Локуциевский О.М., Гавриков М.Б. Начала численного анализа. - Москва: ТОО «Янус», 1995. - 581 с.
- 3 Жубанышева А.Ж., Абикенова Ш. О нормах производных функций с нулевыми значениями заданного набора линейных функционалов и их применения к поперечниковым задачам // Функциональные пространства и теория приближения функций: Тезисы докладов Международной конференции, посвященная 110-летию со дня рождения академика С.М.Никольского. – Москва: Наука, 2015. - С.141-142

ГРНТИ 27.25.19

А.Ж. Жубанышева¹, Н. Темиргалиев², А.Б. Утесов³^{1,2}Институт теоретической математики и научных вычислений Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан³Актюбинский региональный государственный университет имени К. Жубанова, Актөбе, Казахстан(E-mail: ¹axaulezh@mail.ru, ²ntmath10@mail.ru, ³adilzhan_71@mail.ru)**Численное дифференцирование функций в контексте Компьютерного (вычислительного) поперечника**

Аннотация. В рамках Компьютерного (вычислительного) поперечника полностью решена задача приближенного дифференцирования функций, принадлежащих классам Соболева по неточной информации, полученной от произвольного конечного множества тригонометрических коэффициентов Фурье-Лебега дифференцируемой функций ...
[100-200 слов]

Ключевые слова: приближенное дифференцирование, восстановление по неточной информации, предельная погрешность, Компьютерный (вычислительный) поперечник.

GRNTI 27. 25. 19

A.Zh. Zhubanysheva¹, N. Temirgaliyev², A.B. Utesov³

^{1,2}*Institute of theoretical mathematics and scientific computations of L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan*

³*K.Zhubanov Aktobe Regional State University, Aktobe, Kazakhstan*

Numerical differentiation of functions in the context of Computational (numerical) diameter

Abstract. The Computational (numerical) diameter is used to completely solve the problem of approximate differentiation of a function given inexact information in the form of an arbitrary finite set of trigonometric Fourier-Lebesgue coefficients ... [100-200 words]

Key words: approximate differentiation, recovery from inexact information, limiting error, Computational (numerical) diameter, massive limiting error.

References

- 1 Temirgaliyev N. Komp'yuternyj (vychislitel'nyj) poperechnik kak sintez izvestnogo i novogo v chislennom analize [Computational (numerical) diameter as a synthesis of the known and the new in numerical analysis], Vestnik Evrazijskogo nacional'nogo universiteta imeni L.N. Gumileva [Bulletin of L.N. Gumilyov Eurasian National University], 4(101), 16–33 (2014). [in Russian]
- 2 Lokucievskij O.M., Gavrikov M.B. Nachala chislennogo analiza [Elements of numerical analysis] (Yanus, Moscow, 1995).
- 3 Zhubanysheva A.Zh., AbikenovaSh.K. O normah proizvodnyh funkcionov s nulevymi znachenijami zadannogo nabora linejnyh funkcionalov i ih primenenija k poperechnikovym zadacham [About the norms of the derivatives of functions with zero values of a given set of linear functionals and their application to the width problems]. Tezisy dokladov Mezhdunarodnoj konferencii, posvjashhennaja 110-letiju so dnja rozhdenija akademika S.M.Nikol'skogo «Funkcional'nye prostranstva i teorija priblizhenija funkcionov» [International conference on Function Spaces and Approximation Theory dedicated to the 110th anniversary of S. M. Nikol'skii]. Moscow, 2015, pp. 141-142.

Авторлар туралы мәлімет:

Қазақша:

Жұбанышева А.Ж. – Теориялық математика және ғылыми есептеулер институтының аға ғылыми қызметкері, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Қ. Сәтпаев көш. 2, Астана, Қазақстан. Тел.: +7 (7172)709-500 (ішкі тел. 33-410). *E-mail: axaulezh@mail.ru.*

Темірғалиев Н. – Теориялық математика және ғылыми есептеулер институтының директоры, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Қ. Сәтпаев көш. 2, Астана, Қазақстан. Тел.: +7 (7172)709-500 (ішкі тел. 33-325). *E-mail: ntmath10@mail.ru.*

Утесов А.Б. - физика-математика ғылымдарының кандидаты, Математика кафедрасының доценті, Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік мемлекеттік университеті, Ә. Молдағұлова

даңғылы 34, Ақтөбе, Қазақстан. *E-mail: adilzhan_71@mail.ru.*

АҒЫЛШЫНША:

Zhubanysheva A.Zh. – Senior researcher of the Institute of theoretical mathematics and scientific computations, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Satpayev str., Astana, Kazakhstan. Tel.: +7 (7172)709-500 (31-410). *E-mail: axaulezh@mail.ru.*

Temirgaliyev N. – Head of the Institute of theoretical mathematics and scientific computations, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Satpayev str., Astana, Kazakhstan. Tel.: +7 (7172)709-500 (33-325). *E-mail: ntmath10@mail.ru.*

Utesov A.B. - candidate of physical and mathematical sciences, Associate Professor of the Department of Mathematics, K.Zhubanov Aktobe Regional State University, A.Moldagulova Prospect, 34, Aktobe, Kazakhstan. *E-mail: adilzhan_71@mail.ru.*

Редактор: Дихан Қамзабекұлы
Шығарушы редактор: І.Р. Құрманғалиев
Дизайн: І.Р. Құрманғалиев

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
ХАБАРШЫСЫ. Филология сериясы.
-2018. - 1(122). - Астана: ЕҰУ. 180-б.
Шартты б.т. - 22.5   Таралымы - 40 дана

Мәтін мазмұнына типография жауап бермейді.

Редакция мекенжайы: 010008, Қазақстан Республикасы,
Астана қ., Қ. Сәтпаев көшесі, 2.
Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті
Тел.: (87172) 709-500 (ішкі 31-413)

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
баспасында басылды